

Igen, megérte!

BESZÉLGETÉS A MAGYAR NATIONAL GEOGRAPHICRÓL

A Magyar Grafika szerkesztésében a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesülés adott otthont annak a szakmai találkozóknak, ahol jobbára fiatal, a laptervezés és kiadás területén dolgozó grafikusok, tipográfusok, tördelők, operátorok és a lap iránt érdeklődők Kemény Zoltánnal, a hazánkban idén debütáló hírneves havi magazin magyar kiadásának megformálójával beszélgethettek.

– Igen, megérte – válaszolta a tervező egy halvány mosollyal (de igen határozottan) arra a beszélgetés vége felé feltett kérdésre, hogy vajon miért is vállalt el egy ilyen, számtalan köztéttséggel s néha bizony szigorú szakmai elvárásokkal kísért feladatot éppen ő, akinek életútján számos szép könyv és egyéniségének talán inkább teret és lehetőséget kínáló tipográfiai munka sorakozik.

A rendelkezésre álló helyiséget megtöltötték az érdeklődők. Voltak akik szó szerint a folyosóra szorultak és később sajnos el is mentek, mert nem tudtunk számukra helyet biztosítani. A National Geographic nem közönséges havilap. Sőt, mint mindannyian tudjuk, nem csak egy folyóirat, de számos, a földkerekség múltját és jelenét, a földrészek egész vi-

lágát bekalandozó olyan média ma már, amelynek ismeretterjesztő filmjeivel saját csatornáján naponta találkozhatunk.

Itt azonban elsősorban a magazintról volt szó, amelynek személyes történetét is megismer-

tük. Kemény Zoltán még fiatalemberként, balatoni kocogása közben találkozott egy amerikai úrral, aki fogkefét szeretett volna vásárolni a magyar tenger partján. Segített rajta. (Első, és megszívlelendő jó tanács:

a nyelvet bírni kell – még mielőtt tervezők leszünk.) És cserébe, kérésére, egyéves National Geographic előfizetést kapott. Szerencsés találkozás és nagyvonalú ajándék egyben. Mert-hogy a lap már akkor etalon volt a szemében. Nem csoda tehát – vagyis inkább az, elmondása szerint –, hogy az amerikai kiadótól a leendő fő-szerkesztő megkereste. 24 óras gondolkodási idő után boldogan elvállalta a felkérést a lap magyar számainak tervezésére.

Mert elismerés, hogy őt választották, és szerencse, hogy más nem vállalta el eközben – helyette.

A magyar szerkesztőség létszáma nem éri el a tíz főt. Így mindenkinek a maga módján kulcsszerepe van. Ez talán a do-logban a legnehezebb, (mint utóbb megvallotta), hogy tehát csaknem mindenki pótolhatatlan. De a székér halad. És igen jól! Főleg azok után, hogy a lap tavalyi indítása – elsősorban a tulajdonosi szerepek bizonyta-

lanságán – néhány hónapra megfeneklett.

Az első élmények legkelleme-sőbbjei közé tartozott, s leg-alább ezt szégyenkezés nélkül elirrigyelhetjük tőle, az az első washingtoni látogatás, amikor a kiadót felkeresték. A kedves invitálás mellé félórakra lebon-tott, és személyekre szabott programot is kaptak: Egy hét alatt a szerkesztőség munkája szempontjából meghatározó minden lényeges szereplővel megismerkedtek. A szerkesztő-ség életét, a lapkészítés teljes folyamatát végigkísérhették.

Alapvető helyzet: a National Geographic nem hónapról hó-napra készül. A megjelenő szá-mok anyagát gondos előkészítés, a szöveg szakmai értéke-lése, sőt gondos kontrollszer-kesztés előzi meg. A képanyag, amely ennek a profi folyóiratnak talán a legjelentősebb részét alkotja, hivatásos és szak-területekre specializálódott fo-tósok közül válogatott stáb több menetben készült mun-kája. A hihetetlen mennyiségű felvételt, hagyományos mó-don készítik, majd a szerkesztőségben a fő témákra fotóztat-tott több tízezer képet (!) elő-válogatják, s végül ezernél alig több kép közül a tervezéshez kiválogatott néhány száz kép-vel kezd dolgozni a a layouter.

A tervező a jóvátárgyot lay-out alapján komponálja meg az oldalpárokat. A kész terv el-fogadása egy nagy közös ese-mény – ún. wall walk: egy cikk falatúzott oldalpárjainak kiváló minőségű nyomatai előtti „vi-tatkozó séta” – keretében tör-ténik. A tervezőnek el kell fo-gadtatnia az elvet, amely alap-ján dolgozott, meg kell ma-gyaráznia oldalpárjait, meg kell védenie a felhasznált képe-

nyességét kéne hogy minősítse, alapvetően mégis a folyóirat látványát rontja le... Hatásfoka lehet negatív, de ez a negatív ítélet az újságot is meglegyinti. A beszélgetésen túl tudunk volna néhány magyar példát is említeni.

A tördelésnél a tervezőnek nem a sorritkítás, azaz a leading, hanem az annak negyedére osztott baseline (szakmai hallgatósága elérte) nyújt nagy pontosságot kívánó és kötelező, ámde vitatható segítséget. Merthogy a három pontos baseline grid megtalálása néha inkább nehezíti a tördelő feladatát. Márpedig a sorogyen a tengeren túl is alapvető fogalom, sőt kritérium. A kenyérszöveg Minion, 10,5/12 pontos. Külön érdeme a tervezőnek, hogy a magyar sajátosságok miatt (ékezetes betűk, gyakori lenyúló betűszárak stb.) a címtipográfiában bizonyos engedményeket ért el.

Mert egyébként a magyar kiadáshoz az eredeti és már elfogadott cikket sorról sorra (!) fordítják. A fordítást pedig Washingtonban kontrollszerkesztik (szakmai fordítóval vissza is fordítatják), tehát a tördelésnél a tervező egy szigorúan megszerkesztett szöveget kap.

Egyéb európai tipográfiai ajánlásokat (lásd még lipcsei szabályok) is komolyan vesznek: ez az egymás alatti elválasztások száma, vagy például a kimenetsorok hossza. Ahol ez szükséges, a látvány érdekében a szerkesztőség a szöveghez nyúl... Ugyanilyen igényesség érzékelhető a felütések, kiemelések, az egyedi hangulatú címkompozíciók megalkotásában.

A szigorú érthető, ha a magazin nemzetközileg is jegyzett tudományos elismertségét te-

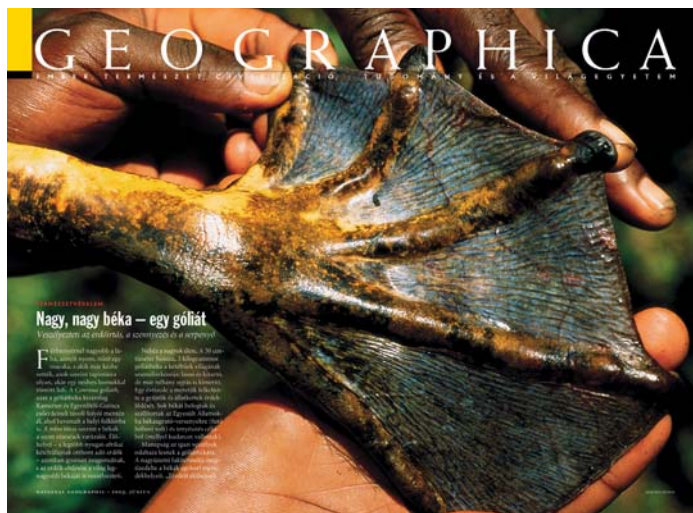
kintjük. Ugyanakkor a szabadság lehetőségeit mutatja, hogy már a borítónál is mód van (kb. 18 alternatíva közül választva) a saját verzió megkomponálására. Így került az áprilisi szám fedelére a Tisza (és a tiszavirág), amely hazánk saját anyagaként került a lapba, és Magyarországon kívül a portugál szerkesztőség is borítójára tette, míg máshol a kiemelt aktualitással kezelt Himalája expedíció évfordulója kapott helyet.

Az amerikai központ természetesen mindenre áment kell mondjon. Az anyagok pdf-ben repülnek oda-vissza, semmi idő alatt, de minden lényeges mozanatra kiterjedő figyelemmel és véleményezéssel. Csak Washingtonban imprimált anyag mehet a nyomdába.

Az első megjelent szám után a magyar szerkesztőség még egy összefoglaló írásbeli értékelést kapott. Sokan furcsállják talán, de a professzionalizmus ebben is tetten érhető. A feladatok és munkakörök alapján nem kétséges, kinek meddig terjed a kompetenciája, és meddig a felelőssége. Ezek igen lényeges és nálunk talán nem mindig érthető dolgok. Feladat és felelősség! Messze kanyarodtunk a tipográfiától? A tervező feladatáról és a megvalósítás gondjairól esett szó, közben merült fel az őszinte kérdés, amelyre Kemény Zoltán így válaszolt:

– Igen, megérte.

A National Geographic magyar kiadását Lengyelországban nyomtatják (a lengyel, a cseh, májustól a román és ősztől az orosz kiadással együtt). Európában még két helyen: Barcelonában meg Athénban nyomtatják a magazint. Miért alakult így? Nemcsak olcsóbb.

A technikai követelmények: az esetenként szükséges ötödik, hatodik, vagy hetedik szín nyomása és az órára pontosan tartandó hatáidők, a kötészeti és szállítási feladatok is befolyásolták a nyomdaválasztást.

Közvetlen stílusával, őszinte véleményével a tervező mindenkit levett a lábáról. Ebben már előre biztosak voltunk... Ami a mi hibánk, hogy a találkozóra kevés időt adtunk, és sajnos kevés helyet szorítottunk. Annyi mindenki nem tudhatott erről a lehetőségről,

s annyi mindenről alig esett szó, hogy – Kemény Zoltán nagy öröme – egy újabb időpontot és egy újabb beszélgetést kértünk.

Erre, személy szerint szeretném, ha idén ősszel, esetleg az Iparművészeti Egyetem újjáalakított könyvtárában kerülhetne sor...
Maczó Péter

A beszámoló képeit a magyar kiadás eddigi megjelent számaiból Kemény Zoltán bocsátotta rendelkezésünkre.